

OBSAH:

1) Slovo úvodem: Letos stejně jako vloni	1
2) P. Metoděj Minařík OCarm.: Duch svatý v duchovním životě	1
3) Misijní rodina Donum Dei. Karmelitánské misionářky přicházejí do naší země	6
4) Sr. M. Zdislava od Srdce Ježíšova OCD: Vnímání svátosti křtu u sv. Terezie z Lisieux	9
5) P. Redemptus Maria Valabek OCarm.: Duch svatý a modlitba (1. část)	14

LETOS STEJNĚ JAKO VLONI

se v duchovním životě a tedy i na stránkách našeho časopisu, který má duchovnímu životu sloužit, chceme dát vést tématy, stanovenými Svatým otcem pro přípravu na velké jubileum vtělení.

„Církev se nemůže připravit na závěr druhého tisíciletí žádným jiným způsobem, než v Duchu svatém“ (TMA čl. 44), proto je letošní rok věnován Duchu svatému. Najdete tedy letos v číslech Karmelu na pokračování důkladnou studii P. Redempta Valabka „Duch svatý a modlitba“, která byla sice zpracována před lety, ale do češtiny byla přeložena teprve nyní a má nás čím inspirovat i dnes.

A kromě toho jiné drobnější články, vynášející z pokladu spirituality věci staré i svěže nové.

Velkou citlivost pro vanutí Božího Ducha do celého roku nám všem!

P. Gorazd Cetkovský OCarm.

DUCH SVATÝ V DUCHOVNÍM ŽIVOTĚ**P. Metoděj Minařík OCarm.**

„Karmel“ je „časopis pro duchovní život“. V tomto roce zasvěceném Duchu svatému bychom si měli na prvním místě plně uvědomit, že právě Duch svatý je tvůrcem a vůdcem celého duchovního života, že bez něho není duchovní život vůbec možný, je jeho dílem. Po dvou tisíciletích bohužel mnozí věřící dospěli až tam, že žijí prakticky bez něho, že by mohli říci, co řeklo oněch dvanáct mužů v Efesu svatému Pavlovi: „Ale ani jsme neslyšeli, že je nějaký Duch svatý“ (Sk 19,2). Nebo nevědí, co si s ním počít. Toho si byli otcové na posledním koncilu vědomi a snažili se to napravit.

Duch svatý a Pán Ježíš

Jaký vztah měl Pán Ježíš jako člověk k Duchu svatému? Ve Starém zákoně byl Ježíš předpovídán a očekáván jako Mesiáš (tj. v řeckém překladu Kristus, česky Pomazaný). Je to obrazný název. Znamená to: posvěcený Duchem svatým (Iz 61,1; Lk 4,18). Otec poslal svého Syna a seslal na něj Ducha svatého. Tak ho představil při jeho křtu, když na něj sestoupil Duch svatý v podobě holubice (Lk 3,22).

Z Ducha svatého byl Ježíš počat. Duch svatý jej utvořil v lůně Panny Marie, jak se modlíme v litaních: „Srdce Ježíšovo, utvořené Duchem svatým v lůně panenské matky.“ Vedl jej po celý život. Hned po Ježíšově početí vnikl jeho matce, aby navštívila Alžbětu, a tu osvítil, že poznala, kdo k ní přišel. „Alžběta byla naplněna Duchem svatým a zvolala mocným hlasem ...“ (Lk 1,41n). A po jeho narození osvítil staříčkého Simeona v Jeruzalémě: „Byl to člověk spravedlivý a bohabojný, očekával potěšení Izraele a byl v něm Duch svatý. Od Ducha svatého mu bylo zjeveno, že neužítí smrt, dokud neuvidí Pánova Mesiáše.“ A tehdy „z vniknutí Ducha přišel do chrámu“ (Lk 2,25-27) a osvěcen Duchem svatým vyslovil proroctví o Ježíšovi a Marii.

A tak Ježíšův život pokračoval. Od Ducha svatého byl vyveden na poušť, aby byl pokoušen od ďábla (Mt 4,1). Duch svatý jej vedl v době jeho veřejné činnosti, jak praví sv. Petr u Kornélia: „Bůh pomazal Duchem svatým a mocí Ježíše z Nazareta, ... on všude procházel, prokazoval dobrodiní, a protože Bůh byl s ním, uzdravoval všechny, které opanoval ďábel“ (Sk 10,38).

Skrze Ducha svatého podstoupil své utrpení. „Skrze věčného Ducha sám sebe přinesl Bohu jako oběť bez poskvrny“ (Žid 9,14) a také jeho vzkříšení se událo - jako i naše vzkříšení se má uskutečnit - skrze Ducha svatého: „Když sídlí ve vás Duch toho, který z mrtvých vzkřísil Ježíše, probudí k životu i vaše smrtelné tělo svým Duchem, který sídlí ve vás“ (Řím 8,11). A ještě nakonec před svým nanebevstoupením mluvil k apoštolům o Duchu svatém, protože on je měl vést tak, jako vedl jeho.

Duch svatý a Panna Maria

Ideální vzor duchovního života je po Pánu Ježíši Panna Maria, a to z toho důvodu, že i její život byl od začátku až do konce pod naprostým vlivem Ducha svatého. Anděl jí při zvěstování praví: „Duch svatý sestoupí na tebe a moc Nejvyššího tě zastíní“ (Lk 1,35). Duch svatý nezačal v ní působit až při Ježíšově početí, ale již při jejím neposkvrněném početí, a učinil ji milostiplnou, aby byla důstojnou matkou Božího Syna. A potom ji provázel po celý život vedle jejího Syna, stala se Synovou společnicí při díle vykoupení a Matkou církve, kterou on založil. Když se měla stát matkou Ježíšovou, sestoupil na ni Duch svatý, a když se měla stát Matkou církve, opět na ni nově sestoupil Duch svatý, když spolu s apoštoly a s ostatními setrvala v modlitbě před sesláním Ducha svatého (Sk 1,14).

Panna Maria jako jediná z lidí, podobně jako Pán Ježíš, vždy odpověděla správně na každé vniknutí Ducha svatého, takže ji proto sv. Efrém nazval „harfou Ducha svatého“. Maria je nejkrásnější plod Ducha svatého, jeho důstojný příbytek a Snoubenka.

Duch svatý a apoštolové

Pán Ježíš si vyvolil napřed dvanáct apoštolů a poslal je hlásat Boží království a uzdravovat (Lk 6,13; 9,11nn). Potom poslal ještě jiných dvaasedmdesát učedníků. Když se vrátili a radostně vyprávěli, jak se jim i zlí duchové v jeho jménu podrobují, zajásal v Duchu svatém (jehož mocí je k tomu obdařil) a řekl: „Velebím tě, Otče, Pane nebe a země, že jsi tyto věci skryl před moudrými a rozumnými, a že jsi je odhalil maličkým. Ano, Otče, tak se ti zalíbilo“ (Lk 10,1.21n). A povzbudil je: „Až vás budou předvádět do synagog na soud, před úřady a vrchnosti, nedělejte si starosti, jak a čím byste se hájili nebo co byste měli říci. V tu chvíli vás totiž Duch svatý poučí, co je třeba říci“ (Lk 12,11n.). Duch svatý je ten nejvzácnější dar, který Ježíš zasloužil svým utrpením a svou smrtí a který slíbil apoštolům a celé církvi. Už sv. Jan Křtitel řekl o Ježíši, že bude křtít „Duchem svatým a ohněm“ (Lk 3,16). Ježíš slíbil Ducha jako Otcův dar. „Jestliže vy, třebaže jste zlí, umíte dávat svým dětem dobré dary, čím spíše nebeský Otec dá Ducha svatého těm, kdo ho prosí“ (Lk 11,13). Ale zvláště o něm mluvil před svým utrpením, když se dojemně loučil s apoštoly při poslední večeři. „Jestliže mě milujete, budete zachovávat má přikázání. A já budu prosit Otce, a dá vám jiného Přímluvce, aby s vámi zůstal navždy: Ducha pravdy“ (Jan 14,15n). „Toto jsem k vám mluvil, dokud ještě zůstávám u vás. Ale Přímluvce Duch svatý, kterého Otec pošle ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno ostatní, co jsem vám řekl já“ (v. 25n). „Měl bych vám ještě mnoho jiného říci, ale teď byste to nemohli snést. Ale až přijde on, Duch pravdy, uvede vás do celé pravdy. On totiž nebude mluvit sám ze sebe, ale bude mluvit to, co uslyší, a oznámí vám, co má přijít. On mě oslaví, protože z mého vezme a vám to oznámí“ (Jan 16,12-14). O Duchu svatém jako daru mluvil také sv. Petr v den letnic: „Obraťte se! A každý z vás ať se dá pokřtít ve jménu Ježíše Krista, aby vám byly odpuštěny hříchy, a jako dar dostanete Ducha svatého“ (Sk 2,38, srov. i 2,17n).

A nakonec, jako nejdůležitější, před svým nanebevstoupením je odkázal na Ducha svatého: „Předtím dal svým vyvoleným apoštolům příkaz skrze Ducha svatého“ (Sk 1,2). „Přikázal jim, aby neodcházel z Jeruzaléma, ale čekali na Otcovo zaslíbení: ‚Vždyť jste přece o tom ode mne slyšeli: Jan křtil vodou, ale vy budete pokřtěni Duchem svatým za několik málo dní.‘ ... Až na vás sestoupí Duch svatý, dostanete moc a budete mými svědky v Jeruzalémě, v celém Judsku a Samařsku, ano, až na konec země“ (v. 4-8).

To si apoštolové dobře vštíplili do paměti. Skutky apoštolů a jejich listy vlastně vypravují jen o tom, jak Duch svatý působil skrze ně a skrze ty, kteří jejich

prostřednictvím uvěřili. Znovu a znovu se k němu vracejí, ve všem vidí Ducha svatého a spoléhají na něho. Nejvíce o něm mluví sv. Pavel. Pro něho platí: „Kdo nemá Kristova Ducha, ten není jeho“ (Řím 8,9). „Všichni, kdo se dávají věst Božím Duchem, jsou Boží děti“ (v. 14). „Boží láska je nám vylita do srdce skrze Ducha svatého, který nám byl dán“ (tamtéž 5,5). „Bůh nám poslal do srdce Ducha svého Syna, Ducha, který volá: Abba, Otče“ (Gal 4,6).

Je zajímavé pozorovat, čeho si apoštolové a první křesťané u člověka nejvíce vážili. Třebas při volbě jáhnů řekli: „Vyberte ze svého středu sedm mužů, kteří mají dobrou pověst a jsou plni Ducha a moudrosti, a my je ustanovíme ... Vyvolili tedy Štěpána, muže plného víry a Ducha svatého“ (Sk 6,1-5). Později poslali do Antiochie Barnabáše: „Byl to totiž výborný muž plný Ducha svatého a víry“ (Sk 11,24).

Duch svatý a církev

Církev je Kristovo tělo (Kol 1,18.24) a Duch svatý je duší tohoto těla. Jako je tělo bez duše mrtvé, tak by i církev byla mrtvá bez Ducha svatého. „Co dává život, je duch, tělo nic neznamená. Slova, která jsem vám mluvil, jsou duch a jsou život“ (Jan 6,63). Duch svatý církev oživuje. On je „Pán a dárce života“ (Krédo). Co platí o celé církvi, platí i o každém člověku. Hlavní rozdíl mezi lidmi je, má-li kdo Ducha svatého nebo ne, jinými slovy: je-li v milosti posvěcující, přebývají-li v něm tři božské Osoby, nebo ne. Jinak je před Bohem „tělo“, mrtev, je „ve smrti“. To může naprosto jistě vědět jenom Bůh. Duch svatý však s nekonečnou láskou pečuje o každého člověka, i když není v milosti posvěcující, uděluje mu milosti k úkonům víry, důvěry, lásky, lítosti, k dobrým skutkům aj., přitahuje ho k Bohu, ale v něm Bůh nepřebývá trvale. Člověk může konat i přirozené ctnosti, ale je veliký rozdíl mezi přirozenými ctnostmi a těmi vedenými Duchem svatým.

Duch svatý řídí celou církev. Jsou různé dary, ale všechny pocházejí od jednoho Ducha, je jedno tělo, ale má různé údy a ty mají různé úkoly, ale vše rozděluje Duch, jak píše sv. Pavel v listě Korintánům, všem dává své milosti. Hlavní zdroje milostí jsou svátosti, které ustanovil Ježíš Kristus, ale ve všech působí Duch svatý, jak je vidět při jejich udělení.

O křtu řekl již sv. Jan Křtitel: „On (Spasitel) vás bude křtít Duchem svatým a ohněm“ (Mt 3,11). Ježíš řekl: „Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha svatého, nevejde do Božího království“ (Jan 3,5). Křest je znovuzrození, „nové stvoření“. Pokřtěný má dvojí život: lidský a účast na životě Božím. S milostí znovuzrození dá Duch svatý vlité ctnosti, božské (víru, naději a lásku) i mravní, a dary, tedy schopnost k činnosti a přijetí.

O Duchu svatém se nejvíce mluví při svátosti biřmování, protože ta uděluje plnost Ducha svatého. Uděluje se pomazáním křížem na čelo spolu s vkládáním ruky a slovy: „Přijmi pečeť daru Ducha svatého.“ Tím darem je Duch svatý.

Když Ježíš dával apoštolům moc odpouštět hříchy, dechl na ně a řekl: „Přijměte Ducha svatého. Komu hříchy odpustíte, tomu budou odpuštěny, a komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou“ (Jan 20,22n).

Při mši svaté církve svolává Ducha svatého, aby jako z těla Mariina utvořil tělo Ježíšovo, tak aby svou mocí proměnil chléb a víno v jeho tělo a v jeho krev. Také nás potom při svatém přijímání přetváří v Krista. „Už nežiji já, ale žije ve mně Kristus“ (Gal 2,20).

Při svátosti pomazání nemocných kněz maže posvěceným olejem nemocného na čelo a na ruku a přitom říká: „Skrze toto svaté pomazání ať ti Pán pro své milosrdenství pomůže milostí Ducha svatého. Ať tě vysvobodí z hříchů, ať tě zachrání a posilní.“

Podobně působí Duch svatý u stavovských svátostí kněžství a manželství.

Duch svatý vede celý náš duchovní život. Osвобоjuje nás z otroctví hříchu, neboť hřích zotročuje člověka, jak Ježíš řekl židům: „Amen, pravím vám: Každý, kdo hřeší, je otrokem hříchu“ (Jan 8,34). Kdežto Duch svatý dává svobodu dětí Božích. „Kde je Duch Páně, tam je svoboda“ (2 Kor 3,17).

Duch svatý učí modlitbě. Jí spojuje s Bohem v lásce až k nejvyšší možnému spojení s Bohem v tomto životě. „Duch sám nám přichází na pomoc v naší slabosti. Vždyť ani nevíme, jak se máme vhodně modlit. A tu Duch sám se za nás přimlouvá vzdechy, které nelze vyjádřit“ (Řím 8,26). „Jenom pod vlivem Ducha svatého (aby to platilo u Boha) může někdo říci: „Ježíš je Pán““ (1 Kor 12,3). Všechny charismatické dary jsou od Ducha, jak je sv. Pavel popisuje v 11. a 12. kapitole tohoto listu.

Jen Duch svatý může křesťana přivést k dokonalosti a svátosti. Také zasvěcený život - vita consecrata - je jeho dílo. On vedl zakladatele a zakladatelky při zakládání řeholních řádů. V konstituci O církvi se praví: „Řeholní stav ... všem lidem ukazuje velkou sílu kralujícího Krista a nekonečnou moc Ducha svatého, která podivuhodně působí v církvi“ (č. 44)

Sv. Pavel vypočítává ovoce, plody Ducha svatého: „Láska, radost, trpělivost, shovívavost, vlídnost, dobrot, věrnost, tichost, skromnost, zdrženlivost, čistota“ (Gal 5,22). Avšak nejkrásnějšími plody Ducha svatého jsou světci a svěťtice.

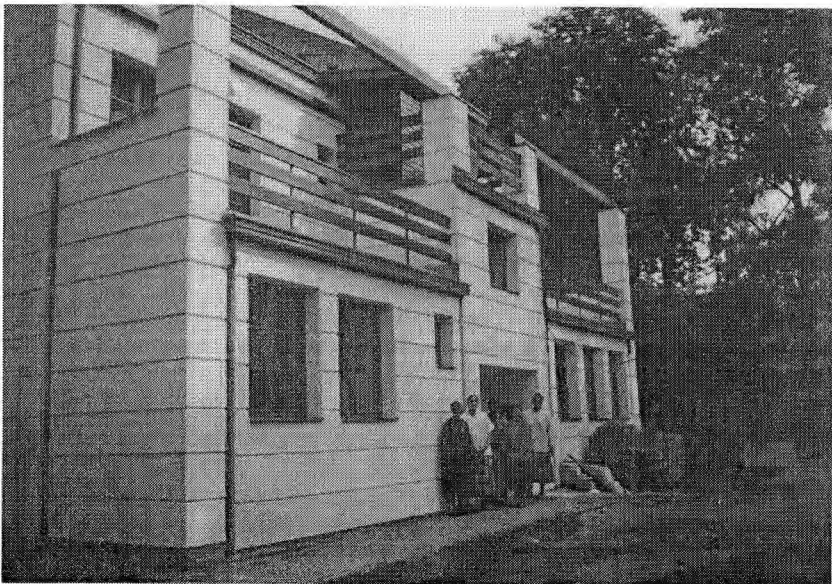
Prosme Ducha svatého v tomto roce a v duchovních zmatcích dneška na příkaz Krista Pána o jeho světlo a sílu. Sv. Pavel prosí: „Nazarmucujte svatého Božího Ducha, který vám vtiskl svou pečeť pro den vykoupení“ (Ef 4,30). Varujme se zatvrzelých hříchů proti Duchu svatému, o nichž Ježíš řekl, že nebudou nikdy odpuštěny (Mt 12,31n). Jen Duch svatý nás může uchránit od všech bludů a klamů (1 Jan 2,20.26-28). Jen on může „obnovit tvář země“.

MISIJNÍ RODINA DONUM DEI

KARMELITÁNSKÉ MISIONÁŘKY PŘICHÁZEJÍ DO NAŠÍ ZEMĚ

Od počátku roku 1993 žije v naší zemi malá komunita sester - misionářek práce (jak ony samy sebe nazývají) misijní rodiny Donum Dei. Pozval je tehdejší farář ve Frýdlantě nad Ostravicí a zároveň představený karmelitánů P. Josef Jančář OCarm. se záměrem, aby také v naší zemi sestry rozvinuly svou misii. Pocházejí ze vzdálených zemí a světadílů a také jejich forma evangelizace není zrovna obvyklá: sestry vedou restaurace, obsluhují v nich a svou práci, případně i slovy, vydávají svědectví víry a života odevzdaného Kristu. Nyní, po několika letech přípravy, se blíží okamžik dokončení domu, který pro ně za pomoci dalších dobrodinců a sponzorů buduje frýdlantská farnost.

Rádi bychom sestry a jejich dílo podpořili prostřednictvím stránek našeho časopisu: představili čtenářům prostřednictvím krátkého svědectví sester jejich společenství a poprosili všechny bratry a sestry karmelské rodiny u nás i všechny naše příznivce o spojení v modlitbě za tuto začínající misii.

Zakladatel misijní rodiny Donum Dei francouzský kněz P. Marcel Roussel se narodil 8. června 1910 ve vesnici Fins ve východní Francii. Na kněze byl vysvěcen 21. 12. 1934. Protože on sám byl člověkem, který přímo prahl po Bohu, dobře viděl, jaké množství lidí žije dnes daleko od Krista a od církve. Toužil jim pomoci.

V srdci každého člověka se skrývá žízeň, hledání, které nelze utiřit jen pozemskými věcmi. Člověk totiž touží po Bohu samotném. A Ježíš přišel proto, aby svým životem, umučením a vzkříšením tuto naši žízeň po Boží blízkosti tišil. Ale jak znovu probudit tuto žízeň po Bohu v srdcích moderních lidí, žijících jen mezi továrnou, ulicí a domácností - bez kostela a víry?

Otec Roussel je chtěl oslovit prostřednictvím života žitého uprostřed tohoto jejich světa, a přece zcela zasvěceného Kristu. Toto svědectví měly vydávat mladé dívky, obětující Bohu své panenství a sloužící šíření víry mezi obyčejnými lidmi. Neměly to být řeholnice - to by lidem ze světa mohlo ztížit přístup k nim - ale podobně jako řeholnice i ony měly dát svůj život Bohu zcela.

Když společenství r. 1950 vzniklo, přijalo jméno „Misionářky práce Neposkvrněného Početí Panny Marie“. Po vydání encykliky papeže Pia XII. o misijním poslání církve Fidei donum také otec Roussel uložil sestrám nést světlo Kristovo do všech pěti světadílů. Tehdy začaly zakládat restaurace L'Eau-Vive (Živá voda). Ty se staly východisky jejich apoštolátu - snahy tišit žízeň po „vodě života“ u těch, kdo tam přicházejí.

Když otec Roussel usiloval o oficiální církevní schválení misijní rodiny Donum Dei, poznal, že její duchovní život je blízký spiritualitě Karmelu. Představeným sester tehdy řekl: „Vaše působení musí vycházet z ducha svatého Terezie z Lisieux a Karmelu. Vaším vzorem, ke kterému vzhlížíte, ať je pracující Ježíš. Jako pro něj, ať je i pro vás práce rozjímáním. Ať práce nepřeruší vaše spojení s Bohem, jak jste je navázaly při ranní modlitbě. To je to nejdůležitější v životě vás - misionářek práce.“

Už od počátků církve mnozí muži a ženy toužící sloužit Kristu, povolání Duchem svatým a vybaveni jeho rozmanitými dary, následovali Pána Ježíše s čistým srdcem a svobodou ducha. Také sestry Donum Dei přijaly toto povolání žít naplno evangelium a zároveň jako křesťané - laici vydávat světu svědectví o Kristu.

Naše společenství přitom chce žít v duchu rodiny - i to je prostředek evangelizace. Žijeme společně, ačkoliv pocházíme z různých národů a zemí a jsme různé barvy pleti. Tak chceme v dnešním odkřesťanštěném světě ukazovat a prosazovat jednotu mezi námi. Budovat jednotu je přece základním posláním církve. Všichni členové rodiny Donum Dei považují za svůj zvláštní úkol žít a šířit ducha společenství, a to každý podle povolání, jaké od Boha přijal:

- sestry misionářky práce skrze život zcela zasvěcený Kristu v mezinárodních komunitách a ve společné práci;
- členové bratrstva „Živá voda“ (připojeného k nám) ve vlastní rodině a ve vlastním povolání.

Rodinné soužití mezi lidmi různé barvy pleti pokládáme za svůj způsob, jak zjevit světu Boží lásku. Dnešní svět potřebuje vidět, že jednota mezi lidmi je možná, pokud základem, který nás spojuje, je Kristus. A láska, vyvěrající z Krista, se pak šíří do okolí.

Tím vším, co jsme zmínili, chceme být kvasem uprostřed těsta moderního světa:

- vzájemnou láskou bez ohledu na rasu nebo národnost;
- naprostým a trvalým obětováním se Kristu;
- rodinnými vztahy mezi námi;
- intenzivním duchovním životem, a přitom uprostřed běžné práce.

Uvedme také slova otce Roussela: „Mnozí se ptají: ‚Co to je ona misijní rodina Donum Dei?‘ Je to něco starého a zároveň nového. Je něčím starým, protože už v prvotní církvi existoval takový způsob života. A zároveň je něčím novým, protože toto povolání prožívá v dnešní církvi nový rozkvět. Kořeny naší rodiny sahají tedy až k samotným počátkům církve.“

Tolik krátce o naší rodině. Rekly jsme, že otec Roussel si uvědomil podobnost našeho duchovního života se spiritualitou Karmelu. Můžeme tu ukázat čtyři společné prvky:

1) Důraz na prožívání Boží přítomnosti

Karmelitán má být člověkem Božím, živým svědectvím o Boží svatosti. Sestra Donum Dei je panenskou nevěstou Ježíše Krista, usilující žít v Ježíšově přítomnosti, vše přijímat jako od něho, hledat vždy jen to, co chce on.

2) Vroucí vztah k Panně Marii a snaha se jí podobat

Karmel pokračuje v Ježíšově synovské lásce k Marii. Sestra misionářka práce, úzce spojená s Kristem, touží milovat Marii spolu s ním a jako on. Příkladem je nám v tom otec Marcel. Pro něj - tak jako pro karmelitány - byla Maria Matkou, vzorem, zakladatelkou jeho díla. Tak i my víme, že každou z nás Panna Maria vede, vychovává a posiluje na naší duchovní cestě.

3) Vnitřní modlitba

Ke Karmelu podstatně patří rozjímavá modlitba. Svým životem uprostřed světa práce chtějí sestry misionářky ukazovat, že právě skrze všední život je člověk povolán ke sjednocení s Bohem ... Náš každodenní život má v Božích očích velkou cenu - na to nesmíme zapomínat. Bůh touží, aby i nejposlednější práce každého dne nám byla příležitostí spojit se s ním. Sestra učí své okolí, že život práce nemáme oddělovat od života s Bohem. Život křesťana může být stálou modlitbou - i uprostřed práce. Prací se přece spojujeme s Boží vůlí, když věrně plníme každodenní povinnosti. Takto i při své práci je sestra člověkem kontemplativním - ponořeným do modlitby.

4) Prvek prorocký

Karmelitán je povolán být jako prorok Eliáš znamením otázky po Bohu,

dotazování se na Boha a na jeho vůli - pro ty lidi, kteří zbloudili. Sestra Donum Dei se snaží zůstat s těmi, kdo se nejvíce vzdálili křesťanskému životu, a odhalovat jim na dně jejich srdce žízeň po nadpřirozených hodnotách.

Dejme nakonec slovo otci Rousselovi: „O co tedy jde sestram misionářkám práce? Říká se, že v dnešním světě nejvíc chybí svatost. A cílem sester nejsou velká sociální díla, ale zjevovat, odhalovat Boží lásku a tlumočit ji modernímu světu.“

Text připravily sestry Donum Dei

Kontaktní adresa:

Mlle. Mariana Vakalepu
Náměstí 2,
739 11
Frýdlant nad Ostravicí

VNÍMÁNÍ SVÁTOSTI KŘTU U SV. TEREZIE Z LISIEUX

Sr. M. Zdislava od Srdce Ježíšova OCD Karmel sv. Josefa, Praha

Ve svých spisech sv. Terezie z Lisieux sama vypráví, jak vnímala udílení každé ze svátostí, které ve svém životě přijala. Z jejích slov, v souvislosti s celou její naukou „malé cesty“, můžeme vyčíst, co pro její život každá ze svátostí znamenala a jak z nich Terezie žila. Pro její přístup ke svátostem jsou charakteristické dva základní rysy: setkává se s Bohem, kterému se navždy odevzdává a od kterého dostává sílu trpět, a přijímá účast na jeho plánu - darovat člověku spásu. Nejstručněji a nejvýstižněji to sama vyjadřuje slovy, kterými začíná úkon obětování milosrdné lásce¹ a která tak často opakuje, především v dopisech svým duchovním bratrům: *Milovat Boha a působit, aby byl milován.* Datum jejího vlastního křtu, 4. ledna 1873, objevujeme na seznamu důležitých životních dat, který Terezie zhotovila pro abbé Bellièra, jednoho ze svých „bratrů misionářů“.²

Svatost křtu přímo vzpomíná Terezie ve svých spisech zřídka; tyto odkazy jsou však velmi významné. Přidržíme-li se jejího svědectví, rozeznáme u ní trojí vnímání svatosti křtu, které odpovídá třem etapám jejího života: dětství, řeholní zasvěcení (sliby) a misionářské povolání.

Povolání ke svatosti

„Kristovi následovníci, povolání od Boha ne na základě svých skutků, ale z jeho rozhodnutí a milosti, a ospravedlnění v Pánu Ježíši, se stali při křtu víry opravdu Božími dětmi a účastníky Boží přirozenosti, a proto skutečně svatými.“³

Křest nás připodobňuje Kristu. Bůh ve své lásce „spěchá“⁴ člověku vstříc a sám naplňuje základní povolání, které mu dal, povolání ke svatosti: „Budete svatí pro mne, neboť já, Hospodin jsem svatý. Oddělil jsem vás od každého jiného lidu, abyste byli moji.“⁵

V dětství Terezie skutečnost křtu vnímá ve spojení s tímto **povoláním ke svatosti**. Uvědomuje si ovzduší milosti a svatosti, v němž jí Bůh dal vyrůst, „milosti, které mi Pán Bůh udělil“⁶ a „pozornosti, kterých se jí dostalo od Ježíše“⁷: „To on dal, že se narodila ve svaté zemi, která byla celá jako prosycená panenskou vůní.“⁸

Právě toto ovzduší, které vdechuje od svého narození, ji jistým způsobem zavazuje, aby celou svou duší toužila po svatosti. Tak ona sama vykládá své gesto s košíkem plným šatiček na panenky a pěkných kousků látky, který jí a Celině dala jejich sestra Leonie: „Můj Bože, *vybírám si všechno!* Nechci být *svatá jen napůl*.“⁹

V zázemí této volby je křestní odřeknutí se moci zlého ducha, kterého se „duše ve stavu milosti“¹⁰ nemusí bát. Toto odřeknutí stvrzuje slibem, že „chce sloužit jen Ježíši“. Tak to později líčí své sestře Marii, která byla její kmotrou: „Jste dvojnásob mou sestrou. Vy jste mi propůjčila svůj hlas a slíbila jste mým jménem, že chci sloužit jen Ježíši.“¹¹

Upoutaly ji děti: „Bůh mi dal útěchu, abych mohla pozorovat zblízka *duše dětí*.“ Měla příležitost starat se o dvě děvčátka během nemoci jejich matky a byla svědkem jejich prostoty: „Zabývala jsem se jimi celý den a bylo pro mne velkým potěšením, jak prostince věřily všemu, co jsem jim říkala. Svatý křest zřejmě vkládá do duší velmi hluboký zárodek božských ctností, když se projevují už od dětství a když naděje v budoucí dobra stačí, aby souhlasily s obětmi.“¹²

Spojení s Ježíšem

„V církevní tradici jsou řeholní sliby chápány jako *jedinečné a plodné prohloubení křestního zasvěcení*, protože jejich prostřednictvím těsné spojení s Kristem, které ve křtu počíná, přerůstá do daru zřetelnějšího a plnějšího připodobnění se Kristu slibem evangelijních rad.“¹³

Ve shodě s dlouhou duchovní tradicí Terezie hovoří o svých **řeholních slibech**

jako o „druhém křtu“, který duši vrací „roucho nevinosti“. Veškeré své úsilí chce soustředit na to, „aby neposkvrnila své křestní roucho“. Proto ve dnech před svou profesí říká své rodné sestře Pavlíně, na Karmelu sestře Anežce: „Řekni mu (Ježíši) také, aby mě odvedl v den mé profese, kdybych ho měla později urazit, neboť bych se chtěla dostat do nebe bez jakékoli skvrny na bílém rouchu mého druhého křtu.“¹⁴

Také se svěruje Panně Marii: „Maria, má milovaná Matko, dej mi milost, abych nikdy neposkvrnila roucho nevinosti, které mi dáš v den mé profese“ (z jejich modliteb). Nakonec, v den svých slibů, prosí Pána: „Ježíši, můj božský Snoubenče! Kéž nikdy neztratím své druhé křestní roucho.“¹⁵

O několik let později, před sliby její sestry Celyny, jí Terezie popisuje řeholní sliby jako „den svatby“ s Ježíšem, jako důvěrné „sjednocení“ s ním a s Nejsvětější Trojicí: „Nejsvětější Trojice sestoupí do duše mé milované Celyny a zcela si ji přivlastní, když jí dá září a nevinost ještě *větší* než při křtu.“¹⁶

Její strach, aby neztratila „křestní roucho“, lze pozitivněji vyložit takto: Terezie si vroucně přeje být důvěrně sjednocena s Ježíšem skrze sliby evangelijních rad. Řeholní sliby jsou pro ni „darem Trojice“,¹⁷ ale zároveň také programem jejího života, „výzbrojí, kterou přijala od Všemohoucího“, aby „se po jeho boku vrhla do boje a dobývala pro něj království srdcí“,¹⁸ „aby lidé mohli poznávat úchvatnou sílu Boží krásy a touhu po ní“.¹⁹

Povolání k misii

„Důvod misijní činnosti spočívá v Boží vůli. Bůh chce, aby se všichni obrátili a došli k poznání pravdy. Je totiž jenom jediný Bůh a jenom jediný prostředník mezi Bohem a lidmi: člověk Kristus Ježíš, který vydal sám sebe jako výkupné za všechny, a v nikom jiném není spásy. Je tedy třeba, aby se všichni obrátili k němu a k církvi, která je jeho tělem. Kristus totiž sám výslovným zdůrazněním nutnosti víry a křtu potvrdil zároveň i nutnost církve, do které lidé vstupují křtem jako branou ... Členy církve (k misijní činnosti) pobízí láska k Bohu a ke všem lidem, s nimiž se touží sdílet o duchovní dobra přítomného i budoucího života.“²⁰

Křtem přijímáme **povolání k misii** - poslání „rozhlášovat, jak veliké věci vykonal ten, který nás povolal ze tmy ke svému podivuhodnému světlu“.²¹ Takto žila Terezie své misijní povolání v církvi. Toužila přispět ke spáse duší a obětovat je Ježíši jako dar z lásky:

„Hledám a chci pro tebe poupatá jara,
vylej na ně vodu svého křtu, Pane,
a pak přijď a utrhni si je!“²²

V dopise z 31. ledna 1897 ji P. Bellière žádá, aby byla kmotrou „prvního čenouška“, kterého pokřtí, „neboť bude váš, vy ho získáte pro Boha více než já.“ Terezie tento návrh vděčně přijímá.²³ Později, už na konci svého života, myslí „na všechno dobré, co by chtěla dělat po své smrti: dávat křtít malé děti“,²⁴ „bránit tomu, aby malí divoši umírali nepokřtěni“.²⁵

Ona sama si jako vyvrcholení svého vlastního křtu nepřeje nic jiného, než aby jednou mohla mít účast na slávě a záři pokřtěných dětí: „Také já půjdu k malým dětem, které byly právě pokřtěny ...“ (25. 6. 1897). Nechce, aby se po její smrti utrácely peníze za věnce, ale „na vykoupení černoušků“.²⁶

Malá cesta duchovního dětství

„Křest je nejkrásnějším a nejvelkolepějším z Božích darů ... Nazýváme ho darem, protože je dán těm, kteří nic nemají; milostí, protože je udělován i viníkům, křtem, protože hřích je pohřben do vody ...“²⁷

Celá „malá cesta“ sv. Terezie z Lisieux je ve své podstatě jedinou správnou odpovědí na tento velkolepý Boží dar. Odpovědí důvěry a lásky Božího dítěte, které chce všechny své síly, celou svou schopnost žít a milovat vynaložit na to, aby působilo Bohu radost. „Jak snadné je působit Ježíši radost a uchvátit jeho Srdce! To jediné, co má člověk dělat, je milovat Ježíše, zapomínat sám na sebe a nezkoumat příliš své chyby... Zásluha nespočívá v tom, že hodně děláme a hodně dáváme, ale spíš v tom, že hodně dostáváme a mnoho milujeme.“²⁸

„Ach ne, nejsem vždycky věrná, ale nikdy neztrácím odvahu, odevzdávám se do Ježíšovy náruče.“²⁹ K této odevzdanosti nevede Terezii to, že by se nedopouštěla chyb a nevěrností, ale to, že „miluje svou maličkost a chudobu, slepá důvěra v Boží milosrdenství“.³⁰ Proto se může radovat, i když se stále znovu přesvědčuje o své slabosti, když se dopouští chyb, když ji vyvede z míry hloupost, kterou řekla nebo udělala ... A když ji poklesek, kterého se dopustila, trápí a je ze svého pádu smutná, může dokonce obětovat Bohu tento pocit smutku - jako zkoušku, kterou jí Bůh posílá z lásky - a radovat s z toho, že ji nechává ležet na zemi.

Tereziin postoj nemá nic společného s rezignací nad vlastní slabostí. Je to stále hlubší prožívání křestního zasvěcení: svobody Božího dítěte, kterou přijímáme jako dar, když se při křtu zřekáme hříchu a slibujeme, že chceme sloužit Bohu a jeho svaté církvi.

Při křtu vyznáváme svou touhu, aby nás hřích nikdy neovládl. Stále nová zkušenost se zákonem hříchu v nás³¹ nám může brát odvahu a vést ke strachu, smutku, malomyslnosti. Sv. Terezie k tomu píše: „Jak málo je známá Ježíšova dobrota a jeho milosrdná láska! Aby se člověk mohl radovat z tohoto pokladu, musí se pokořit a uznat svou nicotu, a to je to, co tolik duší nechce udělat.“³²

Při křtu jsme svlékli starého člověka a „oblékli jsme se v Krista“.³³ Abychom to dokázali přijmout jako dar, musíme v sobě stále víc narážet na toho starého člověka, jehož podobu vzal Kristus na sebe, až při pohledu na naše rány a nemoci³⁴ dojdeme k vyznání: „Hle, člověk!“³⁵ Pak už nemůžeme říkat: „Jsem bohatý, mám všeho dost, nic nepotřebuji,“ protože už jsme prožili, „že jsme ubozí, politovaní, slepí a nazí“³⁶ a svým sebedarováním si od Boha „kupujeme zlato pročištěné ohněm, abychom zbohatli, a bílý šat, abychom se oblékli, mast k potření očí, abychom prohlédli.“³⁷

To je následování Krista, který „ačkoli byl bohatý, stal se pro nás chudým,

abychom my zbohatli z jeho chudoby“.³⁸ Dokonalá velikost jeho chudoby se projevuje v tom, že daruje Otci vše, co je jeho.³⁹ „Milovat znamená všechno dát a dát sebe sama.“⁴⁰ Opravdovost tohoto našeho sebedarování vytváří nejen hloubku našeho spojení s Bohem, ale vede nás i k lásce a službě druhým tím, že se vzdáváme všech soukromých zájmů.⁴¹

„Pochopte, že aby člověk miloval Ježíše a byl obětí jeho lásky, pak čím je kdo slabší, chudý na touhu i na ctnosti, tím víc v něm může působit tato láska, která stravuje a proměňuje ... Zůstaňme tedy velmi daleko od všeho, co se blýská, milujme svou maličkost, milujme, že nic necítíme. Tak budeme chudí v duchu a Ježíš k nám přijde a pokud jsme daleko, promění nás v plameny lásky ...“⁴² „Malá cesta“ sv. Terezie z Lisieux nás učí žít z milosti křtu: žít ve svobodě Božích dětí, protože Kristus nás osvobodil od hříchu, žít v radosti, že nás nic nemůže odloučit od lásky Kristovy, protože když nám Bůh daroval svého Syna, jak by nám spolu s ním nedaroval všechno ostatní, žít v důvěře, že se smíme chlubit svými slabostmi a že sám Duch přichází na pomoc naší slabosti, ukazuje nám všechno, co nám Bůh daroval, a stále víc a víc nás přetváří k zářivé podobě Syna. „Vidím krásu a spatřuji jas, záři tvé lásky zvěstují a v nadšení hledím na toto nevýslovné světlo. Nořím se do své mysli a uvažuji o sobě: vidím, jaký jsem byl a čím jsem se stal. Ó věc podivuhodná!“⁴³

Použitá literatura:

Ciro Garcia, En el corazón de la fe, el „camino“ de Teresa de Lisieux, Editorial Monte Carmelo, Burgos 1996, str. 12 - 16.

Poznámky:

1. AS 256.
2. Srov. D M. Belliéroví, 25. 2. 1897.
3. LG 40.
4. Srov. Lk 15,20.
5. Lv 20,26.
6. AS 17.
7. AS 18.
8. Tamtéž.
9. AS 31.
10. Srov. AS 30; 64.
11. AS 181, srov. D 196.
12. AS 110.
13. VC 30.
14. D sr. Anežce od Ježíše, 3. 9. 1890.
15. AS 255.
16. D sr. Jenověř (Celině), 23. 2. 1896.
17. VC 20.
18. Srov. báseň Mé zbraně, 1.3.
19. VC 20.
20. AG 7.

22. Báseň Mým bratříčkům v nebi, 10.
23. Srov D M. Belliéroví, 24. 2. 1897.
24. Srov. Vs 66, 13.7.17.
25. Vs 173, 13.7.
26. Vs 28, 21. - 26.5.3.
27. Katechismus katolické církve 1216.
28. D Celině, 6. 7. 1893.
29. D Celině, 18. 7. 1893.
30. D sr. Marii od Nejsv. Srdce, 17. 9. 1896.
31. Řím 7. kap.
32. D M. Belliéroví, 26. 7. 1897.
33. Gal 3,27.
34. Srov. Iz 53,4.
35. Jan 19,5.
36. Srov. Zj 3,17.
37. Srov. Zj 3,19.
38. 2 Kor 8,9.
39. VC 22.
40. Báseň Proč tě miluji, Maria; 22.
41. VC 75.
42. D sr. Marii od nejsv. Srdce, 17. 9. 1897.
43. VC 20.

21. Srov. 1 Petr 2,9.

DUCH SVATÝ A MODLITBA**P. Redemptus Maria Valabek OCarm., Řím****1. část**

Role Ducha svatého v životě modlitby byla v křesťanských spisech obvykle zastíňována stejně tak, jako byly zastíňovány jiné aspekty působení Ducha v autentickém křesťanském životě. Ačkoli spisovatelé duchovní literatury věnovali zběžnou pozornost až příliš samozřejmému zvolání sv. Pavla: „Vždyť ani nevíme, oč se máme vlastně modlit. A tu sám Duch se za nás přimlouvá vzdechy, které nelze vyjádřit“ (Řím 8,26), životadárný vztah mezi Duchem svatým a modlitbou byl zdůrazňován teprve později. Zásahu na tom mají hlavně biblická studia, jakož i znovu obnovený zájem o patristické myšlení. Moderní charismatické (letniční) hnutí zdůraznilo roli Ducha svatého, a to zvláště prostřednictvím pravidelných modlitebních shromáždění, která mají vést ke „křtu Duchem svatým“, který se popisuje jako „rozhodující prožitek, jímž se Duch svatý zmocňuje lidské osoby; událost, která člověka naplňuje silou, proměňuje jeho život a dává mu nové vnímání celé reality křesťanského tajemství“.¹ Nedostatek pozornosti věnované tomuto základnímu prvku může vysvětlit jen velmi rozšířená pneumatologická chudoba západní katolické teologie.

Duch a modlitba v Písmu svatém*V synoptických evangeliích*

Jasný, i když zlomkový a neuspořádaný pohled na tuto otázku lze najít v Písmu. V důsledku rozmanitosti Ducha svatého a hutnosti reality modlitby je nutno studovat působení Ducha svatého v poněkud širším pohledu.

Evangelium sv. Marka se o Duchu svatém zmiňuje jen zřídka.² Toto evangelium překvapuje tím, že nepodává učení o modlitbě, jež je nezbytným prvkem Kristem dané spirituality.³ Marek, známý tím, že

1) Katolická charismatická obnova (anglicky mluvící skupina), *Questions We've Been Asked*, Řím 1973 (pro manuscripto), str. 14. Citace je vyjmuta z tištěného vydání z prvního shromáždění Mezinárodního dialogu mezi katolíky (Sekretariát pro jednotu křesťanů aj.) a vedoucími představiteli některých letničních církví, anglikány, protestanty a ortodoxními, Curych, červen 1972.

2) Lze uvést pět citací: Mk 1,8; 1,10; 1,12; 3,29; 13,11. Na tradiční nauku o biblické inspiraci je odkaz též u Mk 12,36.

3) Mauro Lâconi OP, *La Pentecoste e la funzione dello Spirito Santo nei Vangeli*, in: *Rivista di Asctica e Mistica*, 14 (1969), 211. Je však nutno všimnout si toho, že sv. Marek popisuje

provedl ve svém tematickém materiálu určitý výběr, především usiloval o konfrontaci svých čtenářů s Ježíšem, ukázat jim Ježíše - bez množství odkazů na jeho učení, na spiritualitu, kterou zanechal. Markovým cílem je představit živou a zneklidňující osobnost, která mluví, jak nemluvil žádný jiný učitel, a jedná obzvláštním způsobem. Chce tak upoutat pozornost čtenáře k Jedinému, jemuž je třeba se osobně zcela odevzdat. **Sv. Matouš** se snaží nové a podnětné pohledy sv. Marka, žáka sv. Petra, upřesnit a opravdu přináší svědectví hlubšího hodnocení díla Ducha svatého. Duch se tu vždy objevuje ne jako božská osoba či moc sama o sobě, ale pokaždé ve vztahu ke Kristu; sv. Matouš nikdy nevidí Ducha svatého jako dar určený pro učedníky. Evangelista se snaží vypátrat tajemství Kristovy osoby: síly jeho slov, účinku jeho působení, tajemné úchvatnosti, která obklopuje celou tuto osobu. odpověď zní: je to něco nadlidského v Ježíši; v Ježíši bylo více než lidská přítomnost. Aby vyjádřil toto božské tajemství, v Ježíši současně skryté i zjevující se, uvádí Matouš své učení o Duchu svatém. Ježíš je tajemný, protože byl počat v Mariině lůně z Ducha svatého (Mt 1,18.20); jeho služba je tajemstvím, neboť do ní byl uveden křtem nikoli vodou, ale Duchem svatým (srov. Mt 3,16; 3,11). Ježíšovo učení je plné síly a života a zasahuje lidská srdce, protože když on mluví, sestupuje na něho Duch svatý: na poušti (Mt 4,1), jako naplnění slov prorokových (Mt 12,17-21). A oněmi divy, které koná, dalece předčí ty, kdo konali zázraky ve Starém zákoně, protože on působí mocí Ducha (Mt 12,28.31-32). Tato posvěcující a spasitelná moc se pak nabízí všem lidem skrze křest, který jsou apoštoloval pověřeni udílet ve jménu tří osob Trojice (Mt 28,19). Aby tedy sv. Matouš vyjádřil to božské v Ježíši, odkazuje na dílo Ducha svatého.

Ježíše v postojích modlitby. Srov. Giovanni Héléwa OCD, *La Preghiera di Gesù*. „Abba! Padre!“, in: *Gesù Cristo Mistero e Presenza*, Papežský institut pro spiritualitu Tereziánium, 1971, str. 171-192. Autor mistrně ukazuje naprostou originalitu Ježíšova postoje v modlitbě: výslovně a stále ji zaměřuje k Otci. Řecký text evangelií zachoval a používá „Abba“, aramejský ekvivalent výrazu „tatínek“, který spoluznamená náklonnost, intimitu, familiárnost; mnozí obhajují názor, že jde o *ipsissima vox* - vlastní slovo Ježíšovo. Syráská verze evangelií, známá jako „palestinská“, která se zdá být nejbliže skutečnému dialektu, jímž hovořil Ježíš a jeho učedníci, překládá četná Kristova oslovení Otce vždy prostřednictvím slova „Abba“. V biblické a židovské zbožnosti se do té doby s něčím podobným nesetkáváme; Ježíš užíval tohoto výrazu v důsledku svého jedinečného vztahu k Otci. Str. 192: „Tak tím, že v modlitbě nazývá Otce 'Abba', vyjadřuje Ježíš, kým on sám je, a uvádí ty, které si vyvolil, do tajemství života Trojice. Současně učí, co je jeho konečným cílem jako Prostředníka: dát lidem moc, aby se - v něm - stali Božími syny a nazývali nebeského Otce 'Abba' právě tak, jak to činil on.“ Stanislaus Lyonnet: *Bible de Jerusalem: Le Epitres de S. Paul aux Galates, aux Romains*, Cerf, Paříž, 1959 (2. vyd.) str. 102, poznámka d: „Během svého života Kristus nikdy Boha nevzýval jiným způsobem: Mk 14,36 a též Mt 11,25n.; Lk 22,42; 23,34.46; Jan 11,41; 12,27n.; 17,1n.“

4) Srov. Karl Adam, *The Son of Man*, Garden City N.Y., 1960, str. 74.

Sv. Lukáš pokračuje v linii myšlení sv. Matouše, dokonce s ještě větším množstvím odkazů na Ducha svatého.⁵ Sleduje svůj vlastní zvláštní náhled: Kristův vztah k Duchu svatému již není pojímán jako něco vázaného na osobu Krista, ale je pojímán z pohledu spirituálního a soteriologického - který si všímá, že Duch svatý je dán také učedníkům. Lukášův náhled zaměřuje hlubší pozornost na témata, o nichž pojednávají již sv. Marek a sv. Matouš. Sv. Lukáš, žák sv. Pavla, který zrcadlí o něco pozdnější myšlenkový svět křesťanů, je ponořen do kontemplance toho, co se odehrává s osobností člověka, který se setká s Kristem a přijme ho. Lukáš vidí, že Ježíšovo tajemství je předáváno a v učedníkovi pokračuje, a v tomto předávání že se učedníkovi sděluje také to charakteristické z onoho božského v Kristu: Duch svatý. Lukáš chápe, že když se učedníkovi dostává podílu na Ježíšově tajemství, sám Duch svatý je vléván do jeho srdce. Takto jsou pro Lukáše stěžejní události letnice a na své líčení života Kristova podané v evangeliu naváže líčením života rodící se církve - ve Skutcích. Dynamická přítomnost Krista pracujícího na osvobození a spáse lidí nyní pro Lukáše pokračuje v srdcích lidí - mocí Ducha svatého. Jde o věrný odlesk Ježíšovy tváře ve tváři rané církve.

Svatý Lukáš intuitivně poznává, že již proroci ohlašovali Ducha jako charakteristický znak budoucího Mesiáše (srov. Iz 11,2), jako jisté znamení mesiášských časů, určené všem lidem (srov. Iz 32,16; Ez 36,27; 35,29; Jl 3,1-5). Úlohou Ducha svatého rozumí Lukáš přetvářet lidi v nové stvoření, což předchází jejich pozdějšímu definitivnímu usídlení v (novém) světě Božím. Ježíš sám ve svém oslaveném, zmrtvýchvstalém těle vstoupil do nebe a sedí po pravici svého Otce. Dar Ducha sjednocuje křesťany s jejich oslaveným Pánem a Spasitelem a dopřává jim podíl na mesiášské radosti, která je pro pohled sv. Lukáše tak charakteristická. Duch umožňuje křesťanům, aby byli přetvoření božským životem; tajemným způsobem jsou již nyní na zemi skutečnými obyvateli nebeského domova definitivní spásy. Jejich nový život, právě tak jako život Kristův, má původ v Duchu svatém. Podobně jako Kristus, jsou i oni posvěcováni Duchem svatým jako příslušníci tohoto nového lidu. Duch je podněcuje a jejich činy a slova prozrazují nebeský původ, pokud se rozhodnou držet se vlády Ducha. Stejně jako Kristus jsou křesťané, prodchnuti Duchem, schopni konat mocné skutky, které by zdolávaly panství Zlého. To vše mohou konat proto, že také oni jsou naplnění přetvářejícím Duchem a jsou ponořeni do téže božské skuteč-

5) Zajímavý je počet paralel: Mt 1,18,20 - Lk 1,35; Mt 3,11 - Lk 3,16; Mt 3,16 - Lk 3,21-22; Mt 4,1 - Lk 4,1-2; Mt 12,17-21 - Lk 14,18; Mt 12,28 - Lk 11,20; Mt 12,31-32 - Lk 12,10.

nosti, která se tak mocně projevila v Kristu Ježíši. Tolik charakteristika spisů sv. Lukáše co do výrazu 'Duch'.

Život „v atmosféře Boží“ má pro sv. Lukáše různé podoby, ale žádná není tak nezbytná jako **modlitba**. V této souvislosti: zatímco Matouš mluví o Otci na nebesích, který „dá dobré těm, kdo ho prosí!“ (Mt 7,11), Lukášův pohled přesouvá důraz: uvádí stejné Ježíšovo *logion* (výrok), jeho zakončení se však od zakončení Matoušova překvapivě liší: „Cím spíše váš Otec z nebe dá *Ducha svatého* těm, kdo ho prosí!“ (Lk 11,13). Matouš vidí modlitbu jako touhu po eschatologických darech; Lukáš na druhé straně má sklon vidět modlitbu jako touhu po Duchu svatém. Také Lukáš si uvědomuje eschatologický rozměr a považuje Ducha svatého za eschatologický dar par excellence. Nikdy však neopomene být si vědom, že eschatologický rozměr je zde a nyní přítomen v podobě Ducha svatého. Věřící přijímá Ducha svatého, a tak je vnořen do dober mesiášských časů, která budou definitivně dána, až bude v plnosti nastoleno Boží království. Modlitba je privilegovaným momentem v rámci toho, jak se (již) nyní uskutečňuje toto budoucí království, než přijde ve vsí své slavné plnosti.⁶

V modlitbě je pak Ježíšův učedník mocí Ducha svatého ponořován v Boží svět spásy, o nějž prosí, ale jež také již požívá. A to do té míry, že ve svrchovaném okamžiku pravdy, tehdy když musí učedník o tomto Božím světě vydávat svědectví před vladaři tohoto světa, je schopen tak učinit v moci Ducha: „Až vás budou předvádět do synagogy na soud, před úřady a vrchnosti, nedělejte si starosti, jak a čím byste se hájili nebo co byste měli říci. V tu chvíli vás totiž Duch svatý poučí, co je třeba říci“ (Lk 12,11-12; srov. též Mk 13,11; Mt 10,20). Podle celého evangelia zůstává úkolem učedníka toto dvojí: Duch svatý činí věřícího tím, kdo přijímá spásu (modlí se), a tím, kdo spásu šíří (apoštolát, svědectví).

Při líčení Ježíšova dětství představuje sv. Lukáš řadu postav lidí pokorných, mírných, (světu) neznámých. V těchto osobách - Alžbětě, Zachariášovi, Simeonovi, Anně a především v Marii - vidí Lukáš představeny vzory příznačné pro následování Krista: dychtivě a „zbožně“⁷ očekávají Krista, přejí si ho přivítat. To, co tyto „modlitbě oddané“ osoby charakterizuje, je přítomnost Ducha v nich. Již sv. Jan Křtitel, velký zvěstovatel eschatologického království, „už od mateřského klína bude plný Ducha svatého“ (Lk 1,15). Samotné Matce Boží se dostává ujištění: „Sestoupí na tebe Duch svatý“ (Lk 1,35). Když Alžběta pospíchá

6) Làconi, *La Pentecoste*, str. 221.

7) Angl. prayerful - zbožný; doslova: „modlitby plný“, často se modlící, oddaný modlitbě; tak i dále - pozn. překl.

uvítat Matku svého Pána, „byla naplněna Duchem svatým“ (Lk 1,41). Její manžel Zachariáš byl nakonec přesvědčen o blížícím se příchodu království; jeho jazyk se uvolnil a on „byl naplněn Duchem svatým“ (Lk 1,67), když zapěl svůj prorocký chvalozpěv. Simeon, klasicky krásný obraz toho, kdo i navzdory svému pokročilému věku - proti vši naději - doufá, že Pán dostojí svým slibům, nemohl být popsán působivěji: „Tehdy žil v Jeruzalémě jeden člověk, jmenoval se Simeon: byl to člověk spravedlivý a bohabojný, očekával potěšení Izraele a byl v něm Duch svatý. Od Ducha svatého mu bylo zjeveno, že neužrjí smrt, dokud neuvidí Pánova Mesiáše. Z vnuknutí Ducha přišel do chrámu, právě když rodiče přinesli dítě Ježíše, aby s ním vykonali, co bylo obvyklé podle Zákona“ (Lk 2,25-27).

Tentýž pohled prostupuje celé **Skutky**. „Dar Ducha svatého“ byl dán, aby odlišil ty, kdo Ježíši uvěřili: posluchače Petrovy řeči o letnicích (Sk 2,38), Saula (9,17), Kornelia (10,44) a jeho dům, v církvi v Antiochii (13,52), v Efezu (19,2-6). Tak je učedník vnořen do sféry Boží, je mu dán podíl na jedinečném svědectví a životě Krista Ježíše. Ze Skutků je zřejmé, že modlitba je jedním z výsadních projevů tohoto postavení. Po nanebevstoupení Ježíšovi stoupenci „všichni se svorně a vytrvale modlili spolu s ... Marií, matkou Ježíšovou ... když přišel den letnic ...

všichni byli naplněni Duchem svatým“ (Sk 1,14; 2,1.4). „Když se pomodlili ... všichni byli naplněni Duchem svatým a s odvahou mluvili slovo Boží“ (Sk 4,31). Modlitba nejen přenáší věřícího do Boží sféry; připravuje ho též k přijetí hlubší vnímavosti a podílu v Duchu, který umožňuje dílo apoštolátu.

Lukáš označil Krista za naplněného Duchem, když Ježíš zvolal to, co je pravděpodobně nejlepším příkladem židovské *berakoth* (díkůvzdání a vyznávání obdivuhodných skutků, které vykonal Bůh pro svůj lid). Toto byla židovská modlitba ve své nejběžnější, nejspontánnější a nejsrdečnější podobě. „V té chvíli zajásal v Duchu svatém a řekl: 'Velebím tě, Otče, Pane nebe a země, že když jsi tyto věci ukryl tyto věci před moudrymi a chytrými, odhalil jsi je maličkým'“ (Lk 10,21). Radost je duší každé *berachy*, každého vyznávání (provolávání) Boží dobroty prokazané jeho lidu. Tato radost je výsledkem nového, hlubšího přístupu, který přijímá cokoli, protože vyrůstá z poznání Boha, jenž nás zná a miluje jako první. Ježíšovo zaplesání je jedinečné, protože Ježíš „poznává nejen že Bůh ho zná, ale že je jakýmsi způsobem jedinečným objektem tohoto poznávání ze strany Boží“.⁸

Ježíš pronáší díkůvzdání za divy Božího díla a vyznává je. To Duch vzbuzuje v hlubinách Ježíšovy bytosti tuto neustálou „eucharistii“ (díkůvzdání) a její spontánní sdělování druhým. Těmi jsou lidé nepatrní, kteří ve své chudobě a pokoře nemají nic než víru, jež je bez výhrady podřizuje tomuto Duchu. Tak je Ježíš dokonalou eucharistií, dokonalou modlitbou vděčného uznání obdivuhodných skutků Božích, které se v životě a díle Krista samotného dovršily a naplnily.

Důraz, který sv. Lukáš a sv. Matouš kladou na Ducha, jenž naplňoval Krista, nebyl učením postrádajícím základ **ve Starém zákoně**. Navazuje se tu na důležitost, jakou přisuzovali Židé Hospodinovu *ruah*, jeho Duchu nebo dechu života.⁹ Hospodinův *ruah* není ničím méně než dechem života, který Hospodina zcela odlišuje od jiných bohů, jejichž samotná existence byla spjata s koloběhem života a smrti v přírodě. *Ruah* vyjadřuje moc Páně: dokud nebyl člověku dán podíl na tomto Duchu, veliké Hospodinovy spásné skutky zůstávaly nedokonány. Člověk byl tělo, *basar*, což znamená bezmocnost a stvořenost; byl sevřen ze všech stran, drcen silami daleko většími než on sám; od záhuby mohl být uchráněn jen mocí Boží. „Duch Páně, podobně jako jeho slovo a moudrost, skýtá hebrejskému teologovi prostředky, jak popsat inicia-

8) Louis Bouyer, *The Eucharist, Theology and Spirituality of the Eucharistic Prayer*, Notre Dame & Londýn, 1968, str. 93. V celé této pasáži ukazuje Bouyer v podstatě židovskou strukturu a ráz rané eucharistie.

9) Pro stručný přehled co do Starého zákona srov. *Lo Spirito Santo nella storia della salvezza*, v *Rivista di Vita Spirituale*, 22 (1968), str. 418-435.

tivu Boží při stvoření, prozřetelnostním řízení a vykoupení světa - jako celku i Izraele zvlášť. Tento Duch je též uctivý způsob pro vyjádření Hospodinovy přítomnosti, zvláště v žalmech (Ž 51,11; 139,7).¹⁰ Tento pohled se vyvíjí z (původního obrazu) vánku, dechu, který je znamením života a případně principem života samého, jenž je darem Božím: „Pane, v tebe doufá mé srdce; ať ožije můj duch“ (Iz 38,16; v angl. překladu doslova: „pouze tvůj je život mého ducha“).

S postupem času a s ustavičnými historickými výkyvy (k horšímu a zase k lepšímu) nabyt Izrael přesvědčení o jedné věci: Hospodinův Duch řídil osudy Izraele. Duch byl důvěrně spjat s proroctvím (srov. Num 11,25), což často přinášelo zvraty nečekaného a tajemného rázu, zcela mimo dosah čistě lidského chápání. Když začaly prorokovat nepověřené osoby a Mojžíš byl požádán, aby jim to zakázal, projevuje se v jeho odpovědi jeho moudrost: „Kéž by všechen lid Hospodinův byli proroci! Kéž by jim Hospodin dal svého Ducha!“ (Num 11,29). Prorokování zahrnovalo jako podstatný prvek vyznávání obdivuhodných skutků Hospodinových, vykonaných ve prospěch lidu - zbožné uvažování o Hospodinově věrné milující laskavosti, tak odlišné od váhavého nebo dokonce rebelantského počínání lidského. „Hrdinové doby soudců nekonají obdivuhodné vysvobozující skutky svými vlastními schopnostmi: ve spasitele (zachránce) Izraele je - zcela mimo očekávání - přetváří Duch.“¹¹ Mezi proroky obzvláště Ezechiel byl často zmiňován jako prorok, kterého Duch pozvedal, unášel (Ez 2,2; 3,12, 14; 8,3; 11,1): posilován Duchem Páně byl schopen přinést naději lidu zdeptanému porážkou a exilem.

V mudroslovných knihách podobně jako Hospodin rozlévá svého ducha zosobněná Moudrost (Přís 1,23).¹² Ten duch může být sdílen s jinými, protože (samotnému) učení předcházelo mnoho zbožného („modlitbou naplněného“) rozjímání a v něm učení krystalizovalo.

Převzato z revue *Carmelus* (ročník 22, 1975, str. 194n.)

Přeložila dr. Věra Vodičková

KARMEL - časopis pro duchovní život

Vydává Českomoravská generální delegatura řádu karmelitánů Kostelním Vydří.

Odpovědný redaktor P. Gorazd Cetkovský OCarm.

ISSN - KARMEL 1210 - 499X

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s.p., ředitelstvím odštěpného závodu

Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j. zn.: P - 1911 / 97 ze dne 9. dubna 1997.

10) Frederick Moriarty SJ, *The Spirit of the Lord*, in: *The Way*, 6 (1966), str. 176-177.

11) J. Guillet, *Themes of the Bible*, cit. v Moriarty, *The Spirit of the Lord*, str. 180.

12) Roland Murphy OCarm., *The Seven Books of Wisdom*, Milwaukee, 1960, 11-12.